



RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus: Lääneranna vald tegi koolireformi käigus mitu olulist viga

Riigikohus: Lääneranna vald tegi koolireformi käigus mitu olulist viga

27. November 2025

Riigikohus tühistas täna osaliselt Lääneranna vallavolikogu otsuse, millega suleti või korraldati ümber mitu kooli, sest vald tegi muudatuste ettevalmistamisel olulisi vigu.

Lääneranna volikogu otsustas 2023. aasta kevadel sulgeda Metsküla algkooli ja Lõpe kooli, muuta Koonga ja Varbla kooli kuueklassiliseks ning Virtsu kooli neljaklassiliseks. Selle otsuse vaidlustasid kohtus lapsevanemad.

Kui haldus- ja ringkonnakohus jätsid vanemate kaebused rahuldamata, siis Riigikohus jõudis vastupidisele järeldusele. Kuna kõrgemasse kohtuastmesse pöördusid ainult Koonga, Metsküla ja Virtsu kooli lapsevanemad, puudutab Riigikohtu lahend otseselt vaid neid koole.

Riigikohus märkis, et omaavalitsusel on õigus vajadusel oma koolivõrk ümber kujundada. Samas tuleb muudatuste puhul lähtuda eeskätt laste parimatest huvidest – haridus peab olema kättesaadav võimalikult kodu lähedal ja arvestama ka õpilaste erivajadusi. Vallad ja linnad võivad koolide sulgemisel ja ümberkorraldamisel arvesse võtta ka majanduslikke kaalutlusi, kuid kokkuhoid peab ületama kulud, mida muudatus omaavalitsusele ja lastega peredele kaasa toob.

Vald peab koolide tulevikku uuesti kaaluma

Riigikohus leidis, et Lääneranna vald tegi koolireformi käigus mitu olulist viga, mis võisid lõppkokkuvõttes viia vale otsuseni. Muu hulgas ei kuulunud vald ära kõiki muudatustest puudutatud lapsevanemaid, ei uurinud koolide või klasside sulgemise mõju laste koolitee pikkusele ega mõelnud korralikult läbi tulevasi transpordivõimalusi. Samuti jättis vald hindamata koolireformi mõju hariduslike erivajadustega lastele ja eksis kokkuhoiu suuruse arvestamisel.

Ühtlasi märkis Riigikohtu halduskolleegium, et vald eiras muudatusi läbi viies lapsevanemate õiguspärast ootust, et nende lapsed saavad käia samas koolis vähemalt kooliastme lõpuni ehk alg- või põhikooli lõpetamiseni.

Riigikohus selgitas, et volikogu otsuse tühistamine tähendab selle kehtetuks tunnistamist algusest peale. Samas on Lääneranna valla koolid praeguseks juba ümber korraldatud ja lapsed on asunud õppima uutesse koolidesse. Seetõttu peab vald nüüd otsustama, kas muudatuste tagasipööramine on võimalik, otstarbekas ja vajalik. Kui vald väldib Riigikohtu otsuses välja toodud vigu, on tal võimalik teha koolide ümberkorraldamiseks ka uus otsus.

Miks vald koolireformi tegi ja vanemad kohtusse pöördusid?

Lääneranna volikogu põhjendas koolireformi muu hulgas sooviga tagada kõigile õpilastele kvaliteetne ja kodulähedane haridus ning kindlustada vallas ka gümnaasiumihariduse jätkumine. Osa koolide ja klasside sulgemisega loodeti säästa raha, et maksta õpetajatele konkurentsivõimelist töötasu, palgata kõigisse koolidesse tugispetsialistid ja ehitada Lihulasse uus kaasaegne koolimaja. Muudatusi põhjendati ka koolide väikese õpilaste arvuga ja selle jätkuva langusega.

Koolireformi vaidlustasid kohtus mitukümmend lapsevanemat, kes leidsid muu hulgas, et koolivahetus võib mõjutada negatiivselt laste heaolu ja arengut, halvendada hariduse kvaliteeti ja muuta paljude õpilaste koolitee oluliselt pikemaks. Samuti polnud vald vanemate arvates adekvaatselt hinnanud muudatuste mõju erivajadustega lastele ja väidetavat majanduslikku kokkuhoidu.

Milliseid probleeme Riigikohus oma otsuses täpsemalt välja tõi?

Õiguspärane ootus – Laste kooli nimekirja arvamisel tekkis vanematel Riigikohtu hinnangul õiguspärane ootuse, et nende lapsed saavad õppida samas koolis vähemalt kooliastme lõpuni ehk 6. või 9. klassi lõpetamiseni. Kohus märkis, et koolivalik mõjutab oluliselt kogu pere elukorraldust, sealhulgas elu- ja töökoha valikut. Samuti on võimalik, et vanemad peavad kodulähedase kooli sulgemisel hakkama lapsi senisest rohkem kooli ja kodu vahel sõidutama.

Ärakuulamine – Valla arvates piisas ärakuulamisõiguse tagamiseks koolide hoolekogude ja õpilasesinduste arvamuse küsimisest. Riigikohus aga leidis, et koolireformi suure mõju tõttu peredele oleks vald pidanud küsima seisukohta kõigi koolis käivate laste vanematelt, keda arvestades koolide väiksust polnud palju.

Koolitee pikkus – Seaduse järgi ei tohi vähemalt 80 protsendil õpilastest kuluda elukohajärgsesse kooli jõudmiseks üle tunni. Samas rõhutas Riigikohus, et ka ülejäänud õpilaste koolitee ei või olla ebamõistlikult pikk, isegi kui tegu on hõredalt asustatud vallaga. Praegusel juhul ei analüüsinud vald kõigi laste koolitee pikkust ja transpordivõimalusi.

Hariduslikud erivajadused – Vald jättis kaalumata, kuidas võivad koolivõrgu muudatused mõjutada hariduslike erivajadustega lapsi. Riigikohus märkis, et nende õpilaste olukord ei tohi koolivahetuse tõttu halveneda ja selle vältimiseks oleks tulnud kõigi laste puhul hinnata, kuidas nad saavad oma haridusteed jätkata.

Rahaline kokkuhoid – Riigikohtu hinnangul ei analüüsinud vald piisavalt kulusid, mis kaasnevad koolide ümberkorraldamisega. Kuna kõigi õpilaste koolitee pikkust ei mõõdetud, siis ei saanud näiteks adekvaatselt arvestada ka lisanduvaid transpordikulusid.

Riigikohtu otsusegasaab tutvuda siin[1].

Teate sisestas:

Arno Pöder
pressiesindaja
arno [dot] poder@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-laaneranna-vald-tegi-koolireformi-kaigus-mitu-olulist-viga>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/laheid/?asjaNr=3-23-885/83>